

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 3. De reservationibus contentis in regulis Cancellariæ Apostolicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

aliaque beneficia incompatibilia, adeptâ promotionis pacificâ possessione; adeoque omnia prius obrenta, & vacantia per promotionem, vel, si jam prius consecratus sit, & aliò transferatur, post spatium 3. Mensium. c. *Cum in cunctis*. §. *Cum* verò. de electione.

Not. autem, quod Extravagans expressè loquatur de beneficiis vacantibus per promotionem ad dignitates majores v. g. Episcopatum, factam *Authoritate Papæ, immediatè*, pat. ex ejus verbis ibi: *per nos, seu Authoritate nostrâ promoti*; quæ clarius reddit constitutio Concordatorum Germaniæ de qua infra, cui, ut dictum est, illa Extravagans est inserta, sub his terminis: *Per nos, seu Authoritate nostrarum litterarum immediatè collatorum*, ergo promotorum *non immediatè à Pontifice beneficia*, propter promotionem vacantia, non intelliguntur Papæ reservata per Extravag. ad *Regimen*.

§. 2.

De reservationibus in aliis Pontificum Bullis.

545 **E**X his primò sunt reservationes factæ à Pio V. qui in sua Constitutione ex *Apostolatus officio*, & alterâ, *Romanum Pontificem*, sibi reservat beneficia recepta in simoniacam confidentiam, deinde per constitutionem, in *conferendis*, Parochias non collatas per *concursum* juxta *Concil. Trid. Sess. 24. de Reform. c. 18. 3.* Per constitutionem *Sanctissimus in Christo*, omnia beneficia vacantia, *Episcopali Sede vacante*.

Secunda est Alexandri VI. qui per constitutionem in *Eminentia* reservat eorum beneficia vacantia, qui offendunt *litigantes in Curia Romana*, eorumque Judices, Advocatos, Tèstes, Procuratores, Notarios, &c. Tertia est Gregorii XIII. in constitutione: *Humano vix judicio*, qua reservantur beneficia *resignata*, quorum resignatio non est publicata juxta formam in ea constitutione præscriptam, quibus positis.

546 Quæstio est, an Bullæ Pontificum, quæ disponunt aliquid contrarium Concordatis Germaniæ; hoc ipso istis derogent; licet de his Concordatis nullam faciant mentionem? affirmativam sequitur

Branden super Concordatis Germaniæ q. 10. n. 8. Verùm, cum nulla lex generalis derogat statutis particularibus, privilegiis, aut indultis, nisi quatenus exprimit, ut dicitur in c. *Cum ordinem* de rescriptis, & c. 1. de *Constit. in 6.* merito negatur cum Rebuff. ad Reg. 26. *Parisi l. 3. q. 6. n. 92.* Accedit, quòd Nicolaus 5. in Concordatis, §. 4. hæc durare voluerit, usque dum in futuro Concilio, de consensu nationis Germaniæ, aliter fuerit ordinatum, quod hæctenus non est factum. Cæterum, quæ pertinent ad explicationem istarum reservationum colligi possunt partim ex dictis, partim ex dicendis in seqq.

§. 3.

De reservationibus contentis in regulis Cancellaria Apostolica.

ANtequam dictas reservationes proponamus, *not.* per regulas Cancellaria Apostolica, nihil aliud intelligi, quàm certas Pontificum constitutiones, quas ipsi in principio sui regiminis, circa causas *beneficiales*, vel *judiciales*, faciunt, vel à Prædecessoribus factas confirmant, augent, vel minuunt, observandas, ab his in judicio ejusmodi causarum, qui eis præsunt. Horum natura est, *ut solum durent ad vitam Pontificis, ac eo mortuo extinguantur*. Unde, Sede vacante, nullam obligandi vim habeant. Et cum pro diversitate temporum, & Successorum Pontificum, non rarò variantur, minuuntur, augeantur, sit, quòd quæ hodie in ordine est, octava, v. g. apud alios Pontifices sit. 2. vel 9. &c. quòd observandum est, ne ex hujus ignorantia culpentur Scriptores in Reg. Cancellariæ. Ex hoc colligitur, hæc regulas non esse propriè *leges Ecclesiasticas*. Lex enim est perpetua, & obtinet etiam post mortem Legislatoris, dum vel à Successore revocetur vel contrariâ consuetudine aboleatur. c. *fin. de offic. Legati*.

Not. 2. Cum hæc regulæ præscribant formam actibus celebrandis, tanquam conditionem *sine qua non*, actum sine tali forma celebratum, esse nullum, licet ignoretur illi annexam esse talem formam; quia nullitas actus tali casu solum inducitur ex defectu conditionis requisitæ. Cæterum actus contra tales regulas celebratus non inducit culpam, vel poenam, nisi post suffi-

sufficientem earum publicationem, nimirum eam, qua proximè apta sint in subditis causare scientiam earum, vel culpabilem ignorantiam, sic Zerola in praxi Episcop. V. Reg. Cancellaria, quibus positus.

549 In prima regula Cancellariæ, à Paulo V. Greg. XII. & Urban. VIII. constituta refuscitur 1. temporalis constitutio Benedict. 12. ad Regimen, quoad reservationem beneficiorum in ea contentorum, de qua n. 465. 2. reservantur beneficia, quæ reservata fuerunt per Extravagantem Execrabilis de qua egi. n. cit. 3. omnia beneficia de quibus Ordinari Collatores contra decreta CC. Trid. disposuerunt, & disponent.

550 In secunda regula reservantur 1. omnes Ecclesiæ Cathedralis, quomodocunque vacaverint, etiam extra Curiam, quam restrictionem non habet regula 1. sic Azor p. 2. l. 6. c. 30. q. 10. 2. reservantur Monasteria Virorum excedentia valorem auri 200. fl. quæ consistorialiter provideri solent, Azor cit. c. ult. q. 10. 3. Monasteria Virorum habentium jurisdictionem, licet electiva sint; Barbosa cit. n. 91. 4. beneficia quomodolibet ad Episcopum pertinent si vacent vacante Sede Episcopali, & quamdiu Successor non capit eorum possessionem, si eorum provisio subsit tali Episcopo; non autem, si penes eum sit eo tempore turnus sic Castropalaus p. 1. tr. 13. D. 2. p. 18. n. 5. quia tunc ei in hoc succedit Capitulum per c. unicum, ne Sede vacante, in 6. reservantur beneficia vacantia post renuntiationem Episcopatus à Pontifice admissam, vel translationem, etiam antequam Episcopus notitiam habeat renuntiationis, admittæ, vel translationis; sic Barbosa cit. n. 92. Huc reducuntur etiam beneficia jure devolutionis ad Episcopatum pertinentia; quia regula 2. loquitur de beneficiis ad Episcopum pertinentibus, quomodocunque vacantibus, & quomodolibet pertinentibus.

Not. autem 1. per hanc regulam non privari, jure presentandi, Reges, & Principes, licet jus Patronatus illis competat consuetudine tantum, vel privilegio, Barbosa p. 3. allegat. 57. n. 85. deinde not. quod hæc regula non reservet beneficia vacantia, quorum provisio spectat ad dignitatem Pontificis reservatam: sic Castropalaus cit. p. 18. n. 8.

In tertia regula reservantur 1. omnes 551 dignitates, actu majores post Pontificalem in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, & Patriarchalibus, ac in Collegiatis Principales, quæ excedunt 10. florenos auri communi æstimatione. Not. autem ibi ly omnes non apponi, ut comprehendat cujuslibet singularis Ecclesiæ dignitates omnes, sed solum, ut omnes omnium. Hinc si in Ecclesia una sint plures, unica tantum in ea reservatur sic Barbosa p. 3. alleg. 57. n. 100. excipe, nisi in una sint duæ, vel plures æquæ præcipuæ Azor p. 2. l. 6. c. 34. q. 10. Not. 2. sic in una Ecclesia sit unica tantum dignitas, illam à dicta regula non reservari, juxta Zerolam, & alios apud Castropalaum p. 2. tr. 13. D. 2. p. 19. n. 4. quia tunc non verificatur, quod sit major ipse tamen affirmativam censet probabilior quod ly major ibi sumatur negativè, ut major sit post Pontificalem, quæ hujus rationis non habet aliam supra se. Not. 3. si in tali Ecclesia prima dignitas post Pontificalem Capitulo unita sit, non esse respectu ejus locum reservationi, quia ratione unionis, quasi extinguitur, & reputanda est, ac si non esset; ac proinde prima post illam censetur prima in ordine, supra quam cadit reservatio, Castropalaus cit. n. 5.

Reservantur 2. in illa omnes Prioratus, 552 Præposituræ ac aliæ dignitates conventuales, & præceptorie generales ordinum quorumcunque, non militarium. Hoc intellige, de perpetuis, quæ dari solent in Commendam, & quarum electio non fit à Religiosis simul congregatis, sic Azor cit. Hinc dignitates temporales ordinum Mendicantium sub reservationem non cadunt. Barbosa cit. n. 104.

Reservantur 3. beneficia familiarium Papæ, & Cardinalium continuorum commensalium. Qui autem dicuntur familiares Papæ vel continui commensales. V. Castropal. cit. n. 7.

Per regulam quartam reservantur be- 553 neficia, quæ Collector, seu Subcollector habuit, tempore, quo officium exercuit, licet illa prius obtinuerit, de quibus fusè Castropalaus. p. 20. & alii. Per quintam regulam reservantur omnia, & singula beneficia quorumcunque Curialium, quos, dum Curia Romana de loco in locum transfertur, eam sequendo, de-

cedere contigerit in quovis loco quantumcunque à Curia remoto. Per 6. regulam reservat sibi Pontifex omnia beneficia Cubiculariorum, & Curforum suorum.

554 Per 7. reservantur. 1. Canonicatus, præbendæ, dignitates, Personatus, & officia trium Ecclesiarum Urbis, S. Joann. Lateran. S. Petri, & S. Mariæ Majoris, idque ideo, ut tolleretur quæstio aliquorum infra Papam volentium, eorum collationem jure ordinario sibi competere. 2. Beneficia ad provisionem Cardinalium Episcoporum, à Curia Romana sine legitima causa absentium, spectantia ratione Episcopatus, Cardinalatus, vel ejus tituli, aut Diaconia, quando ea ratione Cardinalatus, Episcopatus est annexus; Castropalaus p. 21. n. 7.

555 Octava regula (*de mensibus, & alternativa*), continet duas partes, quarum prima agit de reservatione; secunda, de alternativa. Per primam reservantur Papæ quæcunque beneficia Ecclesiastica cum Cura, & sine Cura, secularia, & regularia, qualitercunque sint qualificata, ubicunque existant extra Curiam, quomodocunque vacatura aliàs, quam per resignationem, quæ ad alicujus præsentationem, electionem, vel quamvis aliam dispositionem quomodolibet pertinuerint, etiam mulierum. Per hosterminos comprehenduntur beneficia qualificata, aliàs in generali beneficiorum reservatione non comprehensa. Et juxta Castropalaum cit. n. 5. §. *Cæterum*, probabilius etiam *Patrimonialia*, nisi habeant privilegium, quod ipsis per regulas Cancellariæ non derogetur; item *monocularia*, vel alia noviter erecta; non tamen beneficia, quæ sunt de jure Patronatus Laicorum juxta dicta n. 533. nec beneficia Ecclesiæ non numeratæ, seu receptæ.

Prædictam reservationem generalem intellige de beneficiis propriè dictis juxta n. 374. & 522. & vacantibus aliquando, sic Gonzalez ad Reg. 8. Gl. 5. §. 6. n. 9. & Castropalaus tr. 13. cit. D. 2. p. 22. §. 3. n. 2. deinde non de beneficiis aliunde reservatis. Nam reservatio hujus regulæ agit de beneficiis, quæ aliàs Ordinarii providere poterant. Nec de beneficiis per resignationem, ut patet ex priori numero sub qua etiam venit per-

mutatio, cum ea sit vera resignatio, per c. unic. de rerum permutat. & Clement. 1. cod. intellige tamen, de resignatione, quam Ordinarius admittere potest. Ex quo sequitur 1. per dictam regulam non reservari beneficia *mannalia*, ex n. 534. nec vacantia in Curia 3. nec beneficia regularia ordinum militarium; cum sint specialiter excepta per tertiam regulam; adeoque non intelliguntur in hujus regulæ dispositione generali, nec beneficia concordata, ut dixi supra.

Præter hæc not. 1. reservationem 556 regulæ 8. non esse *pro omni tempore*, sicut sunt reservationes priorum, sed solum, si ea beneficia contingat vacare in Jan. Febr. Aprili, Majo, Julio, Augusto Oct. & Novembri. Ex hoc sequitur, si vacent in Martio, Junio Septembri, Decembri, provisionem relinqui Ordinario Collatori. Notat autem Castropal. cit. p. 22. §. 1. n. 1. hoc beneficium *alternativa* concessum esse Episcopis, *residentibus verè, ac personaliter*, ut pat. ex textu regulæ §. *insuper*. Not. 2. hos menses incipere à media nocte præcedentis diei, scilicet post noctis duodecimam, quo casu attenditur horologium Parochiæ defuncti, de quo Castropalaus. §. 2. à n. 1. Not. 3. cum Pontifex in dictis quatuor mensibus Ordinario concessis, beneficium tunc vacans providet, sciens esse mensem Ordinarii, non teneri cum juri Ordinarii expressè derogare; sic Castropalaus p. 2. tr. 13. D. 2. p. 14. n. 1. quia est Ordinarius Ordinarios, & horum potestas non est privativè ad Papam; unde tali casu scienter utitur jure præventionis.

Not. 4. hujus regulæ reservationem durare solum ad vitam Papæ per. n. 468. 557 nam ejus beneplacitum ultra non durat; & extendi solum ad beneficia vacantia extra Curiam quocunque modo vacationis, excepta vacatione per resignationem, etiam causa permutationis, quo nomine hic (in materia odiosa) venit solum resignatio expressa, pura; non autem conditionalis in favorem tertii, quia hæc non potest fieri, vel admitti extra Curiam. Not. 5. ab hac reservatione excipi Cardinales Romanæ Ecclesiæ, ut non comprehendantur in hac reservatione mensium, si sint Collatores *ordinarii*, licet sint absentes. Not. 6. in hac generali reservatione non com-

comprehendi Reges, & Principes, ob eorum altitudinem, qui ex privilegio Papæ beneficia conferunt. Not. 7. cum ex dictis constet, vi hujus regulæ permitti Collatoribus ordinariis provisionem beneficiorum sui juris, ubi ea vacaverint certis mensibus, de quibus n. 556. ne, cum Papæ pro illis supplicatur, istis præjudicium fiat, Pontificem in eadem regula constituisse, ut in impetratione ejusmodi beneficiorum exprimat *mensis vacationis* beneficij, expressione absolutâ & certâ; sufficit tamen, si dicatur *in mense reservato*; nam hujus, non autem, quando est mensis ordinarii Collatoris, faciendam esse mentionem, ut probabilius tenet Castropalaus cit. §. 5. n. 5. hæc ad primam partem octavæ regulæ. Not. 8. si dubium est, an beneficium vacaverit *in mense Papali*, vel *Ordinarij*, & dubium vinci non potest, sustineri provisionem Ordinarii, si prævenit Papam, quia habet intentionem suam fundatam providendi omnia beneficia suæ diocesis c. *Regenda*. 10. q. 1. c. *nullus omnino* 16. q. 1. c. *Ex frequentibus*; de instit. c. *Conquerentè*, de offic. Ordin.

558 Secunda pars dictæ regulæ octavæ agit de *alternativa*; notandum autem, gratiam *alternativam* in eo consistere, quod Pontifex, non obstante reservatione, de qua in prima parte hujus regulæ, speciali benevolentia in Episcopos, Archiepiscopos, & Patriarchas facultatem beneficia illa conferendi indulgeat, *alternis mensibus*, sic, ut non 8. (prout ante) sed tantum sex menses reservati maneant Papæ; reliqui sint liberi Ordinariis, ut ex dicendis patebit. Loquitur ergo de facultatibus, Episcopis *residentibus*, concessâ, providendi de beneficiis *alternativam* cum Pontifice, ita ut Pontifex habeat *sex menses* sibi reservados, qui dici solent *Papales*, nimirum *Januarium, Martium, Majum, Julium, Septembrem, Novembrem*, & Ordinarii totidem, scilicet *Februarium, Aprilem, Junium, Augustum, Octobrem*. Unde quando Pontifex providet de beneficiis in mensibus, Ordinatio concessis, per gratiam *alternativam*, requiritur, quod expressè deroget juri ordinariorum, cum concessa sit sub onere *residentiæ*; sic Castropalaus p. 2. tr. 13. D. 2. p. 14. n. 2.

559 Circa istam gratiam *alternativam* not.

1. cam concedi Patriarchis, & Episcopis ut pat. ex textu ibi: *duntaxat*, & quidem sub hac expressa conditione, *quamdiu apud Ecclesias, vel dioceses suas verè, ac personaliter resederint, duntaxat*. Not. 2. quod agat solum de beneficiis, quæ sunt *de libera dispositione Episcopi*. Unde Capitulum, Sede vacante, hac *alternativam* non gaudet. Not. 3. per gratiam *alternativam* non tolli reservationem octo mensium contentam in prima parte hujus regulæ, quamvis eâ durante viam aperiat Ordinariis sub onere prædicto providendi de beneficiis *reservatis*.

Not. 4. provisionem de beneficiis 560 vacantibus in *Junio & Decembri* competere Ordinariis tam in *generalis reservatione*, quam in *alternativa*: in illa *simpliciter*, in ista, *sub onere, si resideant*. Cum autem Ordinariis favorabilius sit, posse *simpliciter*, quam cum onere, præstat eos uti concessione generali in prima parte hujus regulæ, quoad hos menses; quam concessione *alternativa*, quia tunc providebit *jure ordinario*, non autem gratiâ *alternativa*, adeoque etiam, *licet non resideat*, si dicas: ergo de beneficiis vacantibus in *Martio, & Septembri* poterit, & non poterit providere Ordinarius! *poterit*, quia illi duo menses in generali reservatione conceduntur Ordinario ex dictis, *non poterit*, quia per *alternativam* reservantur Papæ ex n. 558. 12. Episcopum, postquam accepit *alternativam*, non posse providere de beneficiis vacantibus in *Martio & Septembri, esto ea* seclusâ illi competant. Et ideo eorum loco Pontifex Ordinario subrogavit *Februarium & Augustum*: *Junium* autem & *Decembrem* habet, è Concessione generali, & gratiâ *alternativa*. Hinc sufficit acceptatio illius, sine acceptatione hujus.

Not. 5. Episcopum, quoad effectum 561 *alternativa* non censi *verè ac personaliter* residere in sua diocesi, si sit realiter extra illam, licet in modica distantia, hæc enim non est vera sed tantum moralis, & ficta præsentia, quod procedit, esto timore mortis, vel vi, absit verè, Castropalaus cit. p. 23. §. 2. Not. 6. *alternativam* acceptatam non cessare, ex quo Episcopus non residet; sed tantum cessare ejus usum, ex cessatione autem usus, non intrat reservatio 8. mensium, sic, ut in re-

liquis

liquis 4. Ordinarius, esto non resideat, providere possit, sed intrat reservatio gratiæ alternativæ.

562 *Not. 7.* sufficere, quòd Episcopus tunc resideat, quando beneficium *vacat*, esto diebus, vel horis prioribus absens fuerit, sic Castropalaus cit. §. 2. n. 6. quod verum est, esto tunc adsit solum *transseunter*. *Not. 8.* acceptantem alternativam, in *Mense Februario* posse illa uti à puncto acceptationis recognita à datario, ut patet ex ipsismet verbis regulæ. *Not. 9.* gratiam alternativam, etiam acceptatam, cessare. 1. per translationem ad alium Episcopatum, 2. morte Pontificis. 3. renuntiatione acceptata à Pontifice. 4. intromissione in provisionem beneficiorum ad Papam spectantium, sed primò post sententiam declaratoriam criminis.

563 Advertendum autem, quòd Extravagans supr. cit. expressè loquatur de beneficiis vacantibus per *promotionem ad dignitates majores* v. g. Episcoporum, *factam Auctoritate Papæ*, pat. ex ejus verbis ibi: *per nos, seu Auctoritate nostrâ promoti*, quæ clarius reddit constitutio Concordatorum Germaniæ de quo infra n. 566. cui, ut dictum est, illa extravagans est inserta, sub his terminis: *Per nos, seu Auctoritate nostrarum literarum immediatè collatorum*, ergo promotorum *non immediate à Pontifice* beneficia propter promotionem vacantia, non intelliguntur Papæ reservata per Extravagantem, *ad Regimen*. Et cum pro diversitate temporum, & Successorum Pontificum, non rarò variantur, minuuntur, augeantur, sit, quod, quæ hodie in ordine est. 8. v. g. apud alios Pontifices veri & sub alio numero.

564 Unde notandum 10. quæ præmissimus de dictis 8. regulis Cancellariæ, intelligi de illis prout fuerunt tempore Pauli 5. Greg. 15. & Urbani 8. prout notavimus superius: dedimus autem hic eas tantum, quæ præcipuæ sunt, relatè ad reservatorem beneficiorum, de qua in præsens. Cæterum tempore Alexandri VII. erant ejusmodi regulæ Cancellariæ omnino 72. Hæc portò regulæ, cum ut dictum est, per posteriores Pontifices sæpe mutantur, non faciunt fidem, nisi ex fonte Cancellariæ, & Auctoritate V. Cancellarii impetratæ cum debita forma producantur, ut habetur in Reg. 28. *sed producendis Regulis Cancellariæ*, cõditis ab Alexandro VII.

Et ideo etiam Alexander VII. in regula 42. *de derogatione juris Patronatûs*, duo statuit, ut super impetrando beneficio de jure Patronatus Laicorum non expediantur literæ concessionis, nisi ponatur expressè; *illud tamdiu vacasse, ut fuerit ad Sedem Apostolicam devolutum, vel ad id Patronorum consensus accedat*. 2. si contingeret juri Patronatus derogari per Papam, *fiat ejus mentio dispositivè, specificè, ac determinatè*, secus non censetur ei quomodolibet derogatum, qui etiam beneficia, vacante Sede Apostolica vacantia, (licet aliàs per regulas Cancellariæ, vel alias constitutiones temporales Papæ reservata) conferri posse ab illis, Sede Apostolicâ vacante, à quibus aliàs jure communi possent, statuit Reg. 69. *de beneficiis vacantibus tempore obitus Papæ*; & regulas Cancellariæ non comprehendi sub generalibus derogationibus in regula Cancellariæ. 71.

§. 4.

De beneficiis reservatis per Concordata Germaniæ.

Concordata Germaniæ ducunt originem 566 ex eo, quòd Antiores Pontifices plurima beneficia, tam Secularia, quàm Regularia, sibi, ac Sedi Apostolicæ reservaverint, & in eorum collationibus, seu provisionibus, à provisio *annatas* seu primi anni fructus, & ab Ecclesiis *quindennia* exegerint justis utriusque de causis, Natione Germanicâ se ab his multum gravari sentiente; hinc eò consiliis progressa est, ut inter Fridericum Romanum Imperatorem electum, & postea coronatum, aliosque Ecclesiasticos, & seculares Principes dictæ Nationis ex una; & Joannem Sancti Angeli Diaconum Cardinalem, Sedis Apostolicæ Legatum à Latere, ex altera parte, ejusdem Sedis Auctoritate, pro Ecclesiæ unione, & pace, inter Ecclesiam eandem & Nationem Germanicam, diversa rationabilia & utilia edita sint, quæ Nicolaus V. Pontifex Auctoritate Apostolica, ex certâ scientia approbavit, acceptavit, & communivit, constitutione suâ primâ *ad Sacram Petri Sedem*, edita 1447. Calend. April. Hæc constitutio reduci potest ad §. §. de quibus in seqq.

Moderatio Extravagantis ad Regimen.

Inter prima concordie hujus puncta 567 est moderatio Extravagantis *ad Regimen*, qua Benedictus XII. plurima beneficia provisio-